Эшне башкарды:

Казан шәһәре 9нчы номерлы гимназиясе нең татар теле һәм әдәбияты укытучысы Абитова Язилә Сәлим кызы

Кайда хезмәт,
шунда
хөрмәт.

1. Нәрсә ул кушма җөмлә?

а) берничә гади җөмләдән торган җөмлә; б) бер генә җөмләдән тора.

2. Кушма җөмлә төрләре:

б) иярченле кушма җөмлә; н)тезмә һәм иярченле кушма җөмлә.

3. Тезмә кушма җөмләләрне бәйләүче чаралар:

а) тезүче теркәгечләр; б) ияртүче теркәгечләр.

4. Нинди җөмләләргә иярченле кушма җөмлә диләр?

м) үзара тезү юлы белән бәйләнгән җөмләләрдән торган кушма җөмләгә;

н) гади җөмләләрне интонация ярдәмендә бәйләнгән кушма җөмләгә;

л) үзара ияртү юлы белән бәйләнгән җөмләләрдән торган кушма җөмләгә.

5. Иярчен җөмлә -

л) иярченле кушма җөмләнең беренче җөмләсе;

и) ияреп килгән һәм баш җөмләдән чыгып куелган сорауга җавап булып килгән җөмлә;

с) иярченле кушма җөмләнең баш җөмләсе.

6. Иярчен җөмләләрнең мәгънә ягыннан ничә төре бар?

е) 14; т) 12; а) 10.

7. Баш һәм иярчен җөмләләрне ничек билгелиләр?

л) иярченле кушма җөмләдә урнашу тәртибенә карап;

и) сорау куеп; ф) интонациягә карап.

8. ”Нинди эш уңайлы, шул эшне башкара ул” җөмләсенә кайсы характеристика туры килә?

с) синтетик иярчен җөмләле кушма җөмлә;

к)аналитик иярчен җөмләле кушма җөмлә;

9. Төзелеше буенча иярчен җөмләләрнең нинди төрләре бар?

в) синтетик; ж) аналитик һәм синтетик,

10. Аналитик бәйләүче чараларга нәрсәләр керә?

ә) көттерү паузасы, ялгызак мөнәсәбәтле сүзләр,тезүче теркәгечләр;

ө) көттерү паузасы, ялгызак мөнәсәбәтле сүзләр, ияртүче теркәгечләр

ө) көттерү паузасы, ялгызак мөнәсәбәтле сүзләр, ялгызак һәм парлы мөнәсәбәтле сүзләр,

11. Нинди иярчен җөмлә синтетик дип атала?

д) баш җөмләгә үзенең хәбәре составында тормый торган чаралар ярдәмендә ияргән җөмлә,

р) баш җөмләгә көттерү интонациясе ярдәмендә ияргән җөмлә,

м) баш җөмләгә үзенең хәбәре составындагы чаралар ярдәмендә ияргән җөмлә,

12. . “ Һәркемгә мәгълүм ки, илне хуҗасызлык тарката”

л) аналитик иярчен кушма җөмлә, к) синтетик иярчен кушма җөмлә

13 “*Кем намус белән эшли, котлаулар шуңа*” җөмләсенең төре:

ә) аналитик иярчен кушма җөмлә, к) синтетик иярчен кушма җөмлә

Аналитик иярчен җөмләләрдә тыныш билгеләре.

1. Кайда хезмәт , шунда хөрмәт.
2. Ялкау кешегә бу тормышта яшәү авыр , чөнки ул эш сөйми.
3. Һәркемгә мәгълүм ки , кеше күрке – хезмәт.
4. Алсу бар эшне эшләргә өлгергән, әйтерсең хуҗа-бикә.

Көттеру паузас

Һәркемгә мәгълүм : һөнәр кешене кеше итә.

Минем дусларым тырыш, мин шуңа горурланам.

Без <u>шуны</u> истән чыгармыйк<u>:</u> хезмәт кешене кеше итә.

Карточка №1

- Кем намус белән хезмәт итә   шул хөрмәткә ия.
- Мәгълүм ки алма агачыннан ерак төшми.
- Бездә закон шундый ялкауга юл ябык.
- Барыбызга да ачык хезмәт кешене кеше итә.

Карточка №2

- Кайда эш җиренә җиткерелеп башкарыла шунда нәтиҗәсе күренә.
- Билгеле ки ялкауның эше бармый.
- Кем намус белән хезмәт итә шул хөрмәткә ия.
- Билгеле маңгай тиресе эшнең сыйфатын яхшырта .

Мәкальләрне дәвам ит:

- Кем эшләми, ...
- Агачны кем утырта, ...
- Кем кол кебек эшли, ...
- Кем башлый, ...
- Кайда яхшы эш, ...
- Кем хезмәт итми, ...

Бирем.

Түбәндәге схемаларга җөмләләр төзергә.

- **[ки] , ( ) .**
- **(Кем), [шул] .**
- **[шул] : ( ).**
- **(Кем),** [шуңа].

Текст

Һөнәр сайлау - шәхси эш.

Җир йөзенә кеше хезмәт итәргә килә. Хезмәт белән бәйле тормыштан ул ямь табып яши. Хезмәтнең әһәмияте шунда: ул кешене кеше итә, яшәвенә мәгънә, көч бирә.

Үзенең күңеленә ошаган һөнәрне һәркем сайларга хокуклы. "Кайда хезмәт , шунда хөрмәт" – дип , халык юкка гына әйтмәгән. Ул үзенең сайлаган һөнәре белән халыкка хезмәт итә, яшәвен мәңгеләштерә.

Барыбызга да билгеле : һөнәр сайлау һәркемнең шәхси эше. Һөнәр сайлаганда шуны истән чыгармаска кирәк : һәр кеше үз мөмкинлеген яхшы белергә тиеш. Холкыңны һәм белемне дә истән чыгармаска кирәк. Белем булган җирдә хезмәтнең нәтиҗәсе күренә

<u>Өйгә эш.</u>

“Мин үскәч кем булырга телим” темасына инша язарга, эшегезне аналитик һәм синтетик җөмләләр белән баетырга.

Дуслар, тагын сезгә
Бар әйтәсе бер сүзем:
Нинди һөнәр сайласаң да
Кирәк беренче белем.